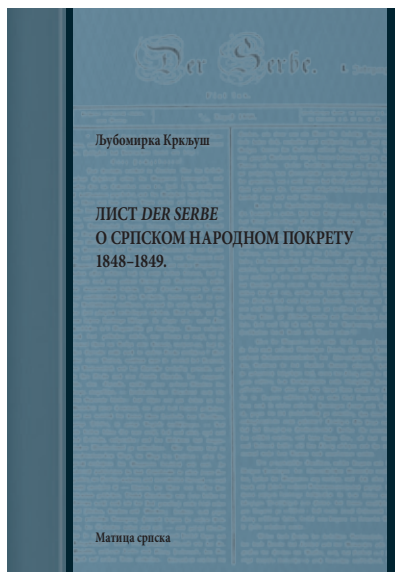


Љубомирка Кркљуш, *Лист Der Serbe о српском народном покрету 1848–1849*, Матица српска, Нови Сад 2021; 268 стр.



Професорка Љубомирка Кркљуш објавила је до сада неколико значајних књига и више вредних студија о историји српског народног покрета 1848/49. године. Најпре се о тој тематици 2006. године огласила књигом *Пројектији усјава за Војводовину Србију настали у шоку српској народној покрећу 1848–1849. године*. Три године касније објавила је књигу *Извештаји француских дипломата из Београда у време револуције 1848–1849*. Потом се 2013. појавила њена веома значајна монографија под насловом *Средишњи органи власћи у Српској војводовини 1848–1849*. Посвећена изучавању Српске револуције 1848/49. написала је и објавила 2018. књигу *Константин Бојдановић (1811–1854)*, који је био један од значајнијих учесника у време Револуције 1848/49. године. Дуже време уроњена у архивска истраживања и литературу о Српском покрету 1848/49. године, у једном од кључних догађаја наше новије историје, проф. Кркљуш

се сада појавила с новом монографијом која носи наслов *Лист Der Serbe о српском народном покрећу 1848–1849*.

Лист *Der Serbe* излазио је у Београду једном недељно од 7. августа 1848. до краја јула 1849. године. Његов уредник био је Милош Поповић, тадашњи уредник званичних *Србских новина*. У листу *Der Serbe* највише пажње посвећивао је Србима и збивањима која су се тичала Срба у Угарској, посебно њиховом државноправном положају у оквирима Хабзбуршке монархије. Доносио је опширне аналитичке текстове о политичким приликама у Европи, о односима међу великим силама и државноправном преуређењу Монархије. Посебну пажњу посвећивао је разобличавању великомађарске политике и узроцима због којих је дошло до револуције, због којих су Срби били принуђени да се прихвате оружја и да ратују не против мађарског народа већ против политике мађарских влада, које у Угарској нису признавале постојање других нација, осим мађарске и једино постојећег „мађарског политичког народа”.

Лист је био прожет свесловенским духом па је наглашавао потребу јединства словенских и јужнословенских народа. Залаго се за слогу и војничку сарадњу између Срба и Хрвата, али је и критиковао оклевање бана Јелачића што не прискаче у помоћ угроженим Србима и што одуговлачи с објавом рата Мађарима.

Доследно и упорно лист се залагао за остварење најважнијег политичког циља Срба, за равноправност и слободу, тј. оживо-творење одлука Мајске скупштине и признавање Српске војводовине.

Најважнији задатак, због којег је *Der Serbe* и покренут, био је да се европска јавност обавести о правим узроцима сукоба између Срба и Мађара, да се разобличи увелико распрострањени ставови о Мађарима као напредним, либералним и широкогрудим демократама и Србима као реакционарима и контра-

революционарима. Политичком листу на немачком језику био је задатак да се достојно и провереним чињеницама одговори на све бројне увреде и клевете које су Мађари ширили о Србима.

Der Serbe је имао сараднике и дописнике у јужнословенским земљама Монархије, али и у другим словенским земљама. Постоје докази да је, посебно на немачком језичком подручју, био праћен и читан. То се види и по томе што је *Der Serbe* одговарао на полемичке текстове објављене у *Ausburger Zeitung*-у, *Allgemeine österreichische Zeitung*-у, *Fünfkirchner Zeitung*-у, *Allgemeine Slawische Zeitung*-у, *Constitution*-у и *Agrarier Zeitung*-у. С пуно разлога професорка Кркљуш је закључила да је лист *Der Serbe* „делимично и испунио задатак који му је био намењен – да, реагујући на писање стране, у првом реду немачке штампе прикаже Српски народни покрет у истинитом светлу, објашњава узроке и мотиве српске политичке и оружане борбе, тумачи српске политичке захтеве, њихове основе и њихове циљеве.”

Пажљивом анализом свега што је написано у листу *Der Serbe* професорка Кркљуш је закључила да он садржи „свестрани и целовит” приказ свих битних елемената Српског покрета, да су његови текстови писани

од савременика и учесника у збивањима као *ауџентична* сведочанства. Због тога, написала је ауторка ове занимљиве монографије, *Der Serbe* „представља збирку драгоцене грађе о Српском народном покрету”. Он, додали бисмо, у многим случајевима допуњава, обогаћује и проширује наша знања о револуцији 1848/49. године. Зачуђујуће је, и то смо дужни да истакнемо, да лист тако богатог, разноврсног и занимљивог садржаја, све до сада није био предмет изучавања, није налазио место у историографским студијама посвећеним четрдесетосмашким догађајима. Историчари српске штампе су га регистровали али се нису упуштали у анализу његовог садржаја. Професорка Кркљуш уложила је велики труд у анализи свега што је написано у листу *Der Serbe*. Као одличан зналац свих збивања у време Револуције 1848/49. године она је систематизовала грађу по одређеним поглављима и тиме показала чиме се све бавио лист, какав став је заузимао према читавом низу питања. Другим речима, она је анализом грађе листа *Der Serbe* написала својеврсну занимљиву историју читавог Српског народног покрета 1848/49. године. На крају књиге налази се попис извора и коришћене литературе, регистар и текст резимеа на немачком језику.

Академик Василије Ђ. Кресић
Српска академија наука и уметности
Београд, Србија
nnpv@sbb.rs